

ta knjižica pride v mnogo mnogo rok, ker gotovo je, kolikor nemških čitateljev najde knjiga, toliko glav se bo razjasnilo zaradi nevednosti o jeziku našem.

Ozir v starodavne čase.

Kako je Kara Gjordja učitelje cenil.

Zdaj, ko se toliko od učiteljskih razmer in popboljška njihove plače govori, ne bode morebiti nezanimivo slišati, kako je sloveči osvoboditelj srbski, Kara Gjordja (Džordža), Slovencem pod imenom „črni Juri“ znan, učitelje cenil in plačeval.

V „Beogradskom narodnom domu“, kjer je „sovět“ svoje seje imel, je odkazal Gjordja modremu učitelju Dositeju Obradoviću, kteremu je bil tudi svojega sina Aleksija v izrejo dal, tri stanice za prebivališče. Nikdar, kolikorkrat je prišel v „sovět“, ni zanemaril, modrega učitelja v „narodnom domu“ posetiti (obiskati), da mu je tako spodobno čast zavoljo njegove učenosti skazal, in pa tudi zato, da se je z modrim starčekom o raznih učenostih pogovarjal. Leta 1811 pa izvoli Gjordja modrega Dositeja za „sovětnika prosvěte“ (ministra uka). Tolika čast je sivega starčeka silno veselila.

Kara Gjordja pa ni izmed učiteljev samega Dositeja tako spoštoval. Znano je, da je on vse učitelje tako dobro plačeval, kakor državne svetovalce ali ministre. Pogostoma je obiskoval o jutranjih izhodih iz svojega dvora z vsemi vojvodi, ki so ga spremljali, narodno učilišče, ktero je bil on osnoval, Dositej pa vredil. Tukaj je s krepko svojo besedo mladini priporočeval, naj se rada in dobro uči, dokazovaje jim veliko potrebo izvedenih ljudi v državi, in kolika sreča in čast da jih čaka, ako se bodo dobro učili. „Videte li“ — je govoril — „mi imamo dovoljno mišica za obranu Srbije, ali ne dovoljno večti (izvedenih) ljudi za upravljanje iste. — — Da mi znamo državo voditi onako, kako znamo voditi vojsku, drugače bi sada stajali. Učite se dakle, u vama je sva nadežda naša sa te strane. Slušajte vaše (svoje) učitelje i poštuajte ij (jih); ja nji (njih) ne odlukujem od moi (svojih) vojvoda; učitel i vojvoda“ — reče vpričo vseh vojvodov svojih — preda mnom su ravni. Zlo onomu izmedju vas, na kojega bi mi se oni potužili!“

Ko je odhajal, je vselej učitelju roko stisnil, in mu skrivaj kakošen zlatnik (cekin) v njo potisnil.

Tako je učiteljski stan, spoznavši vrednost učenosti, mož čislal, ki se je v pastirski hišici narodil in brez poduka med svojim narodom zrastel, samo po vzvišenosti svoje duše in bistrini svojega uma.

Da bi se pač vsaka dežela kmalu kmalu na revne učitelje, posebno učitelje spodnjih šol, ktere tukaj v mislih imamo, ozrla in jim prepričlo plačo v obilnišo spreobrnila. Pohlevni gospodje ne zahtevajo sicer ministerske, toda vsaj na pol boljše plače, kakor je bila dosedanja, se — to za gotovo vemo — ne bodo branili.

N.

Kratkočasno berilo.

Pripovedke zilske.

Zakaj se bliska?

Hudič je nekega dne k Bogu stopil, rekoč: Jaz čem vse ljudi na zemlji z gromom ubiti. — Le, je Bog djal, jaz bodem pa popred zabliskal, da se bodo pokrižali in tako ne bodeš imel oblasti do njih. —

Zakaj nosijo duhovniki črne nogovice (štunfe) in zakaj je cesarski orel črn?

Dokler je bila obljubljena (sveta) dežela in sveto

mesto Jeruzalem v oblasti kristjanov, nosili so duhovniki rdeče nogovice in cesarski orel bil je zlat. Ko je pa sveta dežela in sveto mesto prišlo Turkom v roke, začeli so od žalosti nositi duhovniki nogovice črne in cesarski orel je od tega časa črn. Kadar bodo kristjani te svete kraje od Turkov zopet pridobili, tedaj bodo od veselja duhovniki zopet rdeče nogovice nosili in cesarski orel bode zlat.

Zakaj ptičice o veliki noči peti začno in po kresu utihnejo?

Judje so hoteli usmiljenega Jezusa vjeti in umoriti. On je pa šel in se v votel čmrčič (Maurachen,) skril. Kukovica je to videla in kukovala: „Kuku, kuku, Ježiš se je v čmrčič skru (skril), in je tako Jezusa izdala. Judje so zato prišli z ostrimi sulicami in so v čmrčič (gobo) dregali. Od tega je čmrčič tako jamičast. Jezus je o veliki noči od smrti vstal in je pticam obljubil, da jih bode seboj v nebesa vzel, kadar pojde v nebesa. Vse ptičice so se tega radovala in veselo prepevale. Ko je Jezus v nebesa šel, vse ptičice visoko, visoko za njim letó, najdalje in najvišje je letel za njim žrjavec (škrjanček), tako da si je svoje peruti osmodil pri solncu, kakor pri žrjavici, zato se imenuje žrjavec. Al za Jezusom v nebesa niso mogle. Jezus jim je obljubil, da jih bode o binkoštih v nebesa vzel in one so čakale in še prepevale. O binkoštih jim je obljubil, da jih bode ali o kresu v nebesa vzel, ali pa nikadar več. Ptičice so spet čakale in še prepevale, pa tudi o kresu jih ni v nebesa vzel. Sadaj so žalostne potih-nile. — Zato vsakega leta o veliki noči peti začno, ker se v nebesa veseló, po kresu pa žalostne omolknejo. Kukovica o kresu pri živem telesu s črviči zvre, ker je Jezusa judom izdala.

Novice iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

V 8. seji se je nadaljevalo sporočilo odseka, ki je bil za presojo sporočila deželnega odbora izvoljen. V 7. točki je odsek nasvetoval (in ta nasvèt je bil tudi sprejet), naj deželni odbor prihodnjemu zboru poroča o osnovi deželne delavnice, ktero ima zdaj deželni zastop v svojih rokah, in nasvetuje preuredbe, ki so morebiti potrebne. — Z veseljem je bila sprejeta ces. postava od 29. marca t. l., po kateri se je domačemu rudokopstvu na korist davščina za rudosledstvo od 20 gold. znižala na 4 gold., dohodkin davek pa na 3 odstotke čistega dohodka. Sklep je bil, naj se zato zahvala izreče vladi. — 10. točka sporočila je zadevala to, kar je deželni odbor zastran uredbe zemljeodveznega zaklada storil, in hvali to njegovo delovanje, priporočaje mu, da tako isto tudi dalje ravna. Poslanec Kromer ne vidi dobrega izida v odborovem ravnanju; dež. glavarja namestnik dr. Zupan razjasnuje, da stvar ne more drugača biti in dostavlja, da se poslanec Kromer moti, ako misli, da mu vlada čez leto 1895 ne bo 60.000 gold. brez obresti posojevala. Naposled je bil Kromerjev predlog finančnemu odseku v prevdarek izročen. — Pri 13. točki zastran železnice ljubljansko-belaške se je vnela živahna debata. Odsek obžaluje, da deželni odbor ni o tej zadevi nobene stopinje naprej storil, poslanec Gutmannsthal misli, da se zahtevani statistični izkazki brž lahko dobé; dež. odbornik Dežman trdi, da nabira teh izkazkov je bila naloga kupčijske zbornice, ki pa o tem ni nič storila. Poslanec dr. Toman se temu ugovoru zoperstavlja ter pravi, da statistični izkazki o tej zadevi niso glavna stvar, ker samo zavoljo obrtnijstva gorenškega se ne bo železnica naredila, ampak tudi iz družih

*